

ŠAKUNTALA

Moderna pravljica

Osebe

ŠAKUNTALA, hčerka krotilca kač, 20 - 25

DUŠJANTA, kralj (samo po imenu), 25 - 30

MADAVJA, prijatelj in šaljivec, 25 - 30

Čas: sedanji

Kraj: Indija

Drama je bila prvič uprizorjena v gledališki dvorani Girish Manch v Kolkati v Indiji, v izvedbo Ganakrishti Theatre Company, in pozneje v Academy of Fine Arts v Kolkati. Na sporedu je bila več kot leto dni. Igrali so:

ŠAKUNTALA

DUŠJANTA

MADAVJA

Soma Dutta

Hillol Chakraborty

Depak Das

Dramo sta režirala Amit Ganguly in Subhadip Roy.

Prvo dejanje

MADAVJA: O, kruta igra usode: dosegel sem stanje popolne izčrpanosti! In zakaj? – ker sem prijatelj in sopotnik čudaka, ki je – milo rečeno – obseden. Pa ne z lovom na divjad, tako kot njegov soimenjak iz drame velikega Kalidase – lov na živali bi še prenesel, celo užival v njem. Ne, moj prijatelj Dušjanta je obseden z iskanjem nekega modreca – učitelja, ki je, tako trdi, pred petimi leti udaril v njegovo življenje kot strela in mu predal energijo čarovne moči. Njegove besede, ne moje – mene bi spravile v zadrego, danes, ko smo vsi tako poslovnji, praktični, nepoetični, saj se strinjate, a ne? Človek bi mislil, da je čas gurujev minil, vsaj za bolj trezne med nami. Ampak ne, moj prijatelj Dušjanta pravi, da je v petih letih izgubil energijo čarovne moči: jo zapravljal kot hazarder, ki ni znal pravi čas odnehati. In zdaj ne zna več živeti v harmoniji s seboj. Kdo pa zna? Jaz gotovo ne. Ampak moj prijatelj doživlja ta nemir kot najhujšo tragedijo; samo on, pravi, samo ta modri puščavnik mu lahko povrne vero v smisel življenja. In tako se zdaj klativa po tej veliki deželi z vsemi prevoznimi sredstvi, tudi peš!

In sprašujeva popolne neznance:
ste videli tega moža, ste videli tega moža?
O, mizerija! Bolijo me vse kosti, najraje bi se nekje
ulegel in zaspal vsaj za mesec dni.
In kakšno hrano jeva, in v kakšnih hotelih spiva!
Udobje stane, in midva sva v dolgih mesecih
obubožala. Včasih si zaželim, da bi naletela na lepo Indijko,
kakšno Šakuntalo, in bi se moj prijatelj,
tako kot njegov znameniti soimenjak, zaljubil vanjo.
In bi ga vsaj ljubezen odvrnila od klatenja
po tej grozni vročini, če ga že jaz ne morem.
Ker tako ne gre več naprej, jaz sem uničen.
Seveda, lahko bi ga pustil samega in se
vrnil domov. In bi, z veseljem, verjemite mi.
Edini problem je, da si tega ne bi nikdar odpustil.
Za kaj pa so prijatelji, če ne za to, da vztrajajo
drug ob drugem v dobrem in slabem?
In zdaj, Bog pomagaj, še ena vožnja z avtobusom.
In to v smer, v katero ne potujeva prvič!
O, mizerija! Dušjanta je šel kupit vozovnice,
jaz ga bom kar počakal, si odpočil tu na pločniku.
Med berači! Mogoče se mu bom, ko se vrne,
zasmilil, in bo rekel: Madavja, dovolj je,
greva domov. Zahvalil bi se vsakemu od treh
milijonov indijskih bogov posebej!

(Se uleže in zaspi.)

(Potovalna agencija. Šakuntala za mizo. Govori po telefonu.)

ŠAKUNTALA: Ne, hotelov pri nas ne rezerviramo.
Samo vlake, avtobuse, letala. Prav,
pokličite, ko boste vedeli.

(Odloži slušako, telefon takoj spet zazvoni. Dvigne slušalko.)

Sunshine Travel Agency ... Bojim se, da ne bo šlo.

Vsi vlaki na tej progi so odpovedani.
Zaradi poplav. Edina možnost je letalo. Tudi prav.

*(Odloži slušalko. Pogleda na zapestno uro, se pretegne.
Vstopi Dušjanta in se ustavi. Nekaj časa se gledata. Šakuntala
mu pomigne, naj sede. Dušjanta si sname nahrbtnik in sede
na stol pred mizo. Šakuntala ga gleda in čaka.)*

DUŠJANTA: Dve vozovnici za avtobus. *(Doda.)* Prosim.

ŠAKUNTALA: Za avtobus. *(Dušjanta prikima.)* Kamor koli, ali
želite, da jaz izberem?

DUŠJANTA *(se tlesne po čelu)*: Hardvar.

ŠAKUNTALA: Video avtobus za Hardvar.

DUŠJANTA: Ne! Navaden ekspresni.

Ne maram trušča med vožnjo.

ŠAKUNTALA *(brska po imaginarnem računalniku, pogleda
Dušjanto)*:

Prvič v Indiji?

DUŠJANTA: Petič.

ŠAKUNTALA: Ne! Kaj pa vam je tako všeč?

DUŠJANTA *(ji pokaže fotografijo)*: Poznate tega moža?

ŠAKUNTALA *(si ogleda fotografijo, se namršči)*: Kdo pa je ta
mož?

DUŠJANTA: Moj učitelj.

ŠAKUNTALA: Dober učitelj nikoli ne zapusti učenca.

DUŠJANTA: Res je, ampak slab učenec dostikrat zapusti učitelja.

ŠAKUNTALA: Bo dober učitelj vesel vrnitve slabega učenca?

DUŠJANTA *(pospravi fotografijo)*: Vedel bom, ko ga najdem.

ŠAKUNTALA: Včasih sem prav jezna na vas zahodnjake.

DUŠJANTA: Zakaj?

ŠAKUNTALA: Najprej nam vsilite svoj način življenja.

Potem pa prihajate k nam po zdravilo za stiske,

ki vam jih ta način življenja povzroča.

DUŠJANTA: Pa ne vsi.

ŠAKUNTALA: Že tristo let prihajate. Bradati hipiji. Izgubljeni
filozofi.

In vsi z velikim upanjem, da vas tukaj za malo truda

in še manj denarja čaka veliki dogodek: Razsvetljenje!
Zakaj ste tako obsedeni s sabo?

DUŠJANTA: Kdo?

ŠAKUNTALA: Vsi.

DUŠJANTA: Pretiravate.

ŠAKUNTALA: A ni tam, od koder prihajate, vse povezano
s "samo"? Samozavest? Samorazvoj? Samouresničenje?
Ali pa z jazom. Moj pravi jaz. Moj višji jaz. Vedno jaz.
Nikoli ti, ali tvoje, ali zate.

DUŠJANTA: Preveč ste kritični.

ŠAKUNTALA: Mogoče ste vi premalo. (*Mu izroči vozovnico.*)
Tristo rupij.

DUŠJANTA (*vzame vozovnico, odšteje denar*): Hvala za lekcijo.

ŠAKUNTALA: Kadar koli. Upam, da boste našli, kar iščete.

DUŠJANTA: Brez skrbi. (*Si zavihti nahrbtnik na rame, da bi šel.*)

ŠAKUNTALA: Čeprav ... (*Dušjanta se obrne.*)

Indija ni več to, kar je bila. Zdaj imamo računalnike
in atomsko bombo.

DUŠJANTA (*se razvname*): A res? Računalniki
in atomska bomba so odgovor na vprašanje,
ali je Bog? In kaj pričakuje od nas? In kako naj živimo,
da bomo srečni? Nisem vedel.

(*Dvigne glavo in se odpravi. Šakuntala vstane in pohiti za
njim.*)

(*Prime ga za roko.*)

ŠAKUNTALA: Oprostite mi.

DUŠJANTA (*se zmede*): Oh ...

ŠAKUNTALA: Prosim.

DUŠJANTA: Ne. Vi oprostite meni. Ne bi smel
vpiti na vas.

ŠAKUNTALA: Z vso pravico. Moje besede so bile naivne,
ne vaše.

DUŠJANTA: In kaj bova zdaj? Nadaljevala s prepirom?

ŠAKUNTALA (*umakne roko*): Ni bil prepir.

Izrazila sem samo svoje mnenje.

DUŠJANTA: Lahko še jaz izrazim svoje?

ŠAKUNTALA: Presenetilo bi me, če ga ne bi.

DUŠJANTA: Moje mnenje je, da tukaj delate honorarno.

Da ste v resnici študentka, in to zelo sposobna, razgledana.

ŠAKUNTALA: A res?

DUŠJANTA: Moje mnenje je, da bi si imela
povedati veliko več kot to, kar sva si uspela
zmetati v obraz.

ŠAKUNTALA: Zakaj? Ker ste tudi vi v resnici študent,
in to zelo sposoben, zelo razgledan?

DUŠJANTA: Kdaj končate? Rad bi vas povabil na kavo.

ŠAKUNTALA: Indijke ne hodimo na kavo z neznanci.

Poleg tega se vam mudi v Hardvar.

Vam in vaši sopotnici.

DUŠJANTA: Nimam sopotnice.

ŠAKUNTALA: Kupili ste dve vozovnici.

DUŠJANTA: Potujem s prijateljem.

ŠAKUNTALA (*ne more skriti veselja*): In kaj bi si lahko povedala
ob kavi,

česar si ne moreva tukaj?

DUŠJANTA: Kava je bila samo izgovor.

ŠAKUNTALA: Šla bi na kavo, in potem bi me začeli zapeljevati?

Kot je pri vas to navada?

DUŠJANTA: Rad bi izvedel kaj več o vas. Zanimivi ste.

ŠAKUNTALA: In kaj naj rečem jaz? Da ste tudi vi

zanimivi? Saj vas sploh ne poznam.

DUŠJANTA: Kaj bi radi vedeli?

ŠAKUNTALA: Kdo ste, kaj počnete.

DUŠJANTA: Igram svojo najljubšo igro. Reče se ji: Predstavljam
si.

ŠAKUNTALA: In kaj si predstavljate?

DUŠJANTA: Da sem Marko Polo in potujem čez Azijo na dvor
Kublajkana.

ŠAKUNTALA: Uživata, ko si to predstavljata?

DUŠJANTA: Se vam ne zdi, da vsak od nas išče
dvor Kublajkana, da bi mu služil kot odposlanec?
Kot prinašalec sporočil iz daljnih koncev

njegovega cesarstva?

ŠAKUNTALA: Res?

DUŠJANTA. Govorim o notranjih potovanjih. O tistih, ki jih opravljamo tudi, kadar spimo.

ŠAKUNTALA: In sanjamo?

DUŠJANTA: Se vam ne zdi, da je v vsakem od nas cesarstvo, ki zaradi svoje neskončnosti uhaja naši zaznavi?
In da mora vsak od nas postati svoj lastni Marko Polo?
In potovati do skrajnih meja prostranosti v svoji duši?

ŠAKUNTALA: Devet od desetih ljudi ne bi vedelo, o čem govorite.

DUŠJANTA (*po premolku*): Kaj pa vi?

ŠAKUNTALA: Jaz? Prepotovala sem svojo notranjost počez in podolgem, pa nisem našla nobenega Kublajkana, da bi mu poročala, kaj sem videla.

DUŠJANTA: Ne dvomim, da same lepe stvari.

ŠAKUNTALA: V ženski duši je marsikaj lepega, gledano od daleč. Pogled od blizu pa lahko odstre tudi kaj zoprnega.

DUŠJANTA: Potem je mogoče bilo usojeno, da se srečava.

ŠAKUNTALA (*po premolku*): Zakaj?

DUŠJANTA: Ker sva oba enako žalostna.

ŠAKUNTALA (*se zdrzne*): A se vidi, da sem?

DUŠJANTA: Kdor je žalosten, prepozna žalost v drugih.

ŠAKUNTALA: In kaj jo povzroča?

DUŠJANTA: Svet je nekam čudno iztirjen, se vam ne zdi? Povsod nas obdajata brezobličnost in dolgčas. Nepoštenost je podlaga večine medčloveških odnosov. Prezare, polresnice, cinizem so železni repertoar teatra, v katerem je abonirana večina ljudi, ki jih pozna.

ŠAKUNTALA: Grozno.

DUŠJANTA: V takem svetu ni prav nič nenavadno, da dušo vsake toliko časa prekrije nepopolnost sveta.

ŠAKUNTALA: Stavim, da imate pralni stroj, s katerim lahko operete od sveta umazano dušo.

DUŠJANTA: Ima ga mož, katerega sliko sem vam pokazal.

Pred petimi leti mi je dal program,
s katerim bi si lahko pral dušo sam.
ŠAKUNTALA: Zdaj pa več ne deluje. Zato ga iščete?
Zaradi reklamacije?
DUŠJANTA: Program je v redu. Jaz sem problem.
Pozabil sem, kako ga je treba vklopiti.
ŠAKUNTALA: Potem ni možnosti, da bi oprali mojo dušo?
DUŠJANTA: Duše se lahko očistijo same.
ŠAKUNTALA: Kako?
DUŠJANTA: Tako da se prerodijo.
ŠAKUNTALA: Vedela sem, kaj boste rekli!
Duše se lahko prerodijo skozi ljubezen. A ne?
Kako natančno sem vedela, kam pelje to vaše leporečenje!
V katero ste, priznam, za nekaj trenutkov zvalili tudi mene.
DUŠJANTA. Ni bil moj namen ...
ŠAKUNTALA: Pridete skozi vrata, kupite dve vozovnici,
ogledate si me, kot da kupujete konja na sejmu,
čudim se, da niste s kakšno zvijačo terjali,
naj vam pokažem zobe, in zdaj naenkrat
naju bo oba odrešila ljubezen!

(Dušjanta vstane in seže po nahrbtniku.)

ŠAKUNTALA: Kam pa greste?
DUŠJANTA: Nisem več dobrodošel.
ŠAKUNTALA: Neumnost. Povejte mi, kako vam je ime.
DUŠJANTA: Ne boste verjeli.
ŠAKUNTALA: Povejte vseeno.
DUŠJANTA: Dušjanta.
ŠAKUNTALA: Ne verjamem.
DUŠJANTA: No, vidite.
ŠAKUNTALA: Dušjanta je ime kralja v najbolj znani
indijski drami, Kalidasovi Šakuntali.
In to je, verjemite ali ne, moje ime.
DUŠJANTA: Šakuntala? Ne verjamem.
ŠAKUNTALA: In kdo vam je dal indijsko ime?
DUŠJANTA: Babica. Bila je indijskega rodu.

ŠAKUNTALA: In zakaj Dušjanta?

DUŠJANTA: Ker se pišem Kralj. Tako sem zdaj Kralj Dušjanta.

Kdo pa je vam dal ime?

ŠAKUNTALA: Usoda, očitno.

(Nasmehne se in iztegne roko proti njemu.)

DUŠJANTA *(jo prime za roko):*

Deeply loved, she is not easy to win;
But watching her ways, my heart is consoled;
Though love has not found fulfilment yet.
Mutual longing is itself a pleasure.

ŠAKUNTALA: Odlično poznate sanskrtsko dramatiko.

DUŠJANTA: Hvala.

ŠAKUNTALA: Ste pa skrajno predrzni.

(Odtegne roko in mu pripelje zaušnico. Luči ugasnejo.)

Drugo dejanje

MADAVJA: In zdaj smo trije. Mlada dama iz potovalne agencije se je bog ve zakaj odločila, da z eno svojih strank odpotuje po Indiji! Jaz pa z njima, seveda. Ne več samo dvorni norček, ampak tudi, čedalje bolj, se mi zdi, kot peto kolo. O mizerija! Kaj mi je tega treba? Res imam zdaj več kot dober izgovor, da se poslovim in grem za kak mesec lenarit na plažo. Ampak take neodgovornosti nisem sposoben, kljub pokvarjenemu značaju. Za kaj pa so prijatelji, če ne za to, da jim stojimo ob strani, kadar se jim napoveduje huda ura? Naj ostane med nami, ampak moj prijatelj Dušjanta se sploh ne zaveda, kaj ga čaka. Prepričan je, da se mladi dami zdi zanimiv, ker si je v njem naredila gnezdo bolečina veselja. Njegove besede, ne moje. *On* se ima za pesnika, jaz imam noge trdno na tleh. (Čeprav mi bodo vsak trenutek odpadle.) *On* verjame, da je v njegovo življenje posegla Usoda – in zakaj? Ker se je njegovim staršem zdelo zabavno, da ga obremenijo z imenom junaka iz starodavne indijske drame! In ker se je njenim staršem zdelo zabavno, da jo obremenijo z imenom

junakinje iz iste drame! To bi naj pomenilo,
da morata podoživeti ljubezen izmišljenih likov
iz neke pravljice, ki v letu Gospodovem 2014
ni več zanimiva niti za študente klasične literature.
Ste kdaj slišali večji nesmisel? Življenju res ne bi smeli
dovoliti, da nam zdrsne na raven lutkovne igrice za otroke.
Razjokal bi se! Seveda, ko si Dušjanta nekaj vtepe v glavo,
mu je nemogoče vtepti v glavo kaj drugega.
Čaka me hud napor.

(Pride Dušjanta.)

MADAVJA *(se prikloni)*: Prijatelj, moje roke so preveč utrujene,
da bi jih iztegnil v pozdrav, zato bom izrekel
dobrodošlico le z besedami. Veličanstvo, povsod in
zmeraj bodite zmagoviti!

DUŠJANTA *(zaskrbljen)*: Premalo piješ, Madavja,
kažeš znamenja dehidracije.

MADAVJA: Kako drugače pa naj naslavljam vaše Veličanstvo,
zdaj ko se je Dušjanta, kralj celo po imenu,
zaljubil v Šakuntalo? In se je literana zgodovina,
kot to velja za zgodovino nasploh,
začela ponavljati – kot farsa?

DUŠJANTA: Pejd se solit.

MADAVJA: Kaj če ni tako nedolžna, kot se ti zdi?
Kaj če je zgolj zavohala priložnost, da si na tuje stroške
ogleda Indijo in naju v kakšnem zakotnem kraju,
ko se te naveliča, oropa?

DUŠJANTA: Ponudba je bila moja.

MADAVJA: Ona je samo nekoliko prehitro prikimala.

DUŠJANTA: Veselje, ki ga ni skrivala,
je bilo očarljivo v svoji nedolžnosti.

MADAVJA: Zakaj naenkrat potujemo z vlaki,
kaj je narobe z avtobusi?

DUŠJANTA: Vožnje z vlaki jo spominjajo na otroška leta,
ko se je z očetom, ki je bil igravec in je moral
slediti vlogam iz kraja v kraj,
vozarila po celi Indiji.

MADAVJA: Zaradi nje, torej.

DUŠJANTA: Rada bi podoživela nekaj tistih trenutkov.

MADAVJA: Tudi jaz bi z veseljem podoživel marsikaj,
še posebej, če bi mi kdo prijazno kril stroške.

DUŠJANTA: Tebe to ne bo stalo niti centa.

MADAVJA: Rad bi opozoril vaše Veličanstvo, da je
kraljevska zakladnica skoraj prazna.

In kako jo bova napolnila, glede na to,
da podložniki ne plačujejo davkov?

DUŠJANTA: Mami sem poslal mail in jo prosil za posojilo.

MADAVJA: Mati kraljica bo financirala sinovo ljubezensko
eskapado?

Oh, da imam še jaz tako mater! Moja mi noče
pomagati niti pri poslovnem projektu.

DUŠJANTA (*nezaupljivo*): Kakšnem projektu?

MADAVJA: O tem kdaj drugič. Glavno je,
da bo Veličanstvo svoji izvoljenki, prelepi Šakuntali,
lahko še naprej zagotavljalo udobje, na kakršnega bi se
nedvomno želela navaditi. Vseeno pa ni odveč majhno
svarilo.

Mladih Indijk ni mogoče spraviti v vodoraven položaj
tako enostavno, kot je to potrjena praksa tam,
od koder prihajava.

DUŠJANTA: O čem govoriš?

MADAVJA: O tem, kako bi bilo smiselno od mame sposojen denar
investirati tam, kjer so dividende zagotovljene.

DUŠJANTA: Si ne moreš predstavljati, da lahko moškega in
žensko

povežejo tudi vezi, ki ne izvirajo iz njunih bioloških razlik?

MADAVJA: Na primer?

DUŠJANTA: Na primer človekova želja, da bi v gluhem vesolju
nekdo zaslišal njegov klic na pomoč?

MADAVJA (*se prikloni*): Veličanstvo je kralj med pesniki
in pesnik med kralji.

DUŠJANTA: Ali se ni to zgodilo takrat, ko se je
ob prvem pogledu name zdrznila, ker je klic na pomoč,
ki je neslišno zasijal iz mojih oči, doživela kot krik obupanca,
ki je sprevidel, da ga tok odnaša?

MADAVJA: Žal moram Veličanstvo posvariti, da je za take vrste
poezijo

danes na voljo vse manj nagrad.

DUŠJANTA: Zakaj se pretvarjaš, da me ne razumeš?

MADAVJA: Nasprotno. Odkar sva se začela potikati
po tej vroči in prašni deželi, se pretvarjam,
da *te* razumem – mogoče v upanju, da te bom
kmalu *res* začel razumeti.

DUŠJANTA: Lepo upanje, tudi zame.

MADAVJA: Kaj pa če to dekle, ta Šakuntala, ni resnična?

DUŠJANTA: Prijela me je za roko. Čutil sem njeno kožo,
njeno kri in toploto. Razjezila me je in očarala,
navdušila in prizadela, in moje veselje je bilo pravo,
bolečina tudi, celo še bolj.

Toda prav imaš, kljub temu ...

MADAVJA: Poslušam.

DUŠJANTA: Kljub temu me na trenutke prevzame slutnja,
da ni navzoča na isti način ko drugi ljudje.

Vse, kar naredi ali reče, prežema neka čudna ...

MADAVJA: Kot da jo sanjaš?

DUŠJANTA: Kot da jo sanjam. Te lahko nekaj vprašam?

MADAVJA: Kralj ima to pravico.

DUŠJANTA: Si ljubosumen?

MADAVJA (*šokiran*): Kdaj pa sem bil, da mi lahko očitaš
kaj tako neznansko podlega?

DUŠJANTA: Odpor, ki ga kažeš do moje zveze s Šakuntalo,
je preočiten, da bi ga uspel zakriti z zabavljanjem.

MADAVJA (*se prikloni*): Veličanstvo pozablja, da ima
v osebi svojega dvornega norčka prijatelja.

DUŠJANTA: Zakaj ostajaš z mano, če misliš,
da te imam za norčka?

MADAVJA: Dodelil sem si vlogo, ki me zabava, in jo igram
z veseljem; kaj je v tem slabega?

DUŠJANTA: Kaj čutiš, ko pogledaš Šakuntalo?

MADAVJA (*po premoru*): Bi res rad vedel?

DUŠJANTA: Res bi rad vedel.

MADAVJA: Čeprav je njen obraz v resnici obrazek,

in čeprav so roke z vitkimi, dolgimi prsti,
ki jih krasi ubrana kombinacija draguljev,
roke petnajstletne deklice, njihova samozavestna drža
in naklon prstov izpričujeta zrelost ženske,
ki ni v zadregi glede vprašanja,
kdaj, kje in kako je treba kaj prijeti ...

DUŠJANTA: Tvoj namig je vulgaren.

MADAVJA: Koliko let ima? Dvajset? Trideset?

Mogoče je tako prvo kot drugo. Je nedolžna? Ali pa je
imela že sto ljubimcev? Prvo je enako verjetno kot drugo.
Je pametna, povprečna, neumna?

DUŠJANTA: Nehaj.

MADAVJA: Je to, kar pripoveduje njen obraz,
resnična slika njene notranjosti ali samo izurjena krinka,
ki jo je povzela po junakinji v kakšnem filmu?

DUŠJANTA: Zakaj se tako zelo trudiš, da bi
zasejal dvom v moje srce, me odvrnil od občutkov,
ki so vzkllili v meni kot sveža rast po dolgi suši?

MADAVJA: Potem se mi zdi, da bi moral, glede na razmere,
obema zaželeli veliko "sveže rasti" in se
odpraviti v svojo smer.

DUŠJANTA: Šališ se.

MADAVJA: Ali nisva, ko sva šla na pot, rekla,
da lahko tako eden kot drugi kadar koli gre svojo pot,
ne da bi moral navesti razlog?

DUŠJANTA: Vem, ampak ... Sva kot roka in rokavica,
sploh si ne morem predstavljati, kaj bi brez tebe.

MADAVJA: To je vendar ime tvoje najljubše igre, a ni?
"Predstavljam si?"

DUŠJANTA: Predvsem pa: kaj bi počel *ti* brez *mene*?
Se vrnil domov? Poiskal službo?

MADAVJA: Ne, ostal bom v Indiji in skušal uresničiti
velik poslovni projekt.

DUŠJANTA: O moj Bog.

MADAVJA: Sem vedel, da te ne bo zanimalo.

DUŠJANTA: Še kako me zanima!

MADAVJA: Ampak ideja ti ne bo všeč.

Predvsem zato ne, ker skoraj ni možnosti,
da ne bi uspela. Moj poslovni uspeh bi imel za veleizdajo.

DUŠJANTA: Oh, ne poznaš me dobro: en tvoj uspeh
bi gotovo prenesel, da le ni prevelik.

MADAVJA: Ta ne bo samo velik, ampak mega.

DUŠJANTA: Ne sloviš ravno po mega idejah.

MADAVJA: Govorim o mega uspehu. Ideja sama
je silno preprosta. Tako zelo, da se čudim,
zakaj je ni še nihče uresničil.

DUŠJANTA: Vseeno pa se ti zdi pretvegano,
da bi jo zaupal prijatelju.

MADAVJA: Se zavedaš, koliko izseljenih hindujcev
živi v Angliji, Ameriki in drugod po svetu?

DUŠJANTA: Milijon?

MADAVJA: Dvakrat več. In kaj je edina stvar, ki jo pogrešajo
sredi udobja, ki so si ga mnogi ustvarili?

DUŠJANTA: Pojma nimam.

MADAVJA: Sveto vodo iz reke Ganges.
Ki ohrani čudežno moč celo v plastenki
deset tisoč milj od svojega vira.
Ena sama kaplja pred smrtjo je dovolj za zveličanje.

DUŠJANTA: In ti boš ...?

MADAVJA: ... vsako leto izvozil v Ameriko in Evropo
milijon steklenic svete vode iz Gangesa!

DUŠJANTA: Dobra šala.

MADAVJA: Zelo resno mislim.

DUŠJANTA: Jaz sem pa upal, da mi boš naredil uslugo.
Ampak očitno je dobiček pomembnejši od prijateljstva.

MADAVJA: Kaj pa počenjam drugega že več kot pol leta,
kot da ti delam usluge? Ena dodatna
me ne bo ubila.

DUŠJANTA: Nočem, da se žrtvuješ zame.

MADAVJA: Žrtvovanje zate mi je prešlo v navado,
zakaj se razburjaš?

DUŠJANTA: Zamudil boš priložnost za uspešno lansiranje
svojega posla.

MADAVJA: Po nasvetu vedeževalca bom počakal na polno luno:
do takrat je čas precej neugoden.

DUŠJANTA: Torej mi *boš* naredil uslugo?

MADAVJA: Z velikim veseljem, kot zmeraj.

DUŠJANTA: Vsako leto ob tretji polni luni se
v Orissi zberejo sveti možje in modreci iz cele Indije
in štiri dni brez predaha recitirajo
verze iz Bhagavadgite.

MADAVJA: Velik napor za glasilke.

DUŠJANTA: Med njimi utegne biti mož, ki ga iščem.

Največji modrec vseh časov, moj učitelj.

MADAVJA: Potem pa na prvi vlak in nemudoma tja!

DUŠJANTA: Ravno v tem je problem. V času tretje polne lune
se namreč dogaja še en velik shod. Na plaži v Goi
se zberejo krotilci kač.

MADAVJA: In?

DUŠJANTA: Šakuntalin oče je potujoči krotilec kač.

Shod v Goi je edina priložnost, da ga najdeva.

MADAVJA: In ko ga najdeta?

DUŠJANTA: Ga bo Šakuntala zaprosila za dovoljenje,
da se z menoj poroči.

MADAVJA: Pa je to potrebno? Hočem reči,
je to edini način, da pristane na ...?

Hočem reči, a razumeš, kaj hočem reči?

DUŠJANTA: Razumem, na kaj namiguješ,
in prav hudo mi je pri srcu, ko vidim,
da je moj najboljši prijatelj sposoben
tako vulgarnih misli.

MADAVJA: Ah, stopi že enkrat iz te vloge starodavnega kralja,
v kateri postajaš čedalje boš smešen,
in povej po domače, da si nameravaš kupiti seks
s poročnim prstanom.

DUŠJANTA: Ne gre za to, da kar koli kupujem,
za koga me pa imaš?

MADAVJA: Za nekoga, ki mu pamet ne zdrsne med noge
že ob prvem utripu lepih trepalnic.
Očitno se motim.

DUŠJANTA: Obljubi, da boš šel na shod modrecev v Orissi.

Obljubi, da boš poiskal mojega učitelja in mu povedal,
da ga iščem že več kot pol leta in ga moram videti.

(Mu izroči fotografijo.) Ne bo ti ga težko prepoznati.

MADAVJA: Ga sploh še potrebuješ, zdaj ko ti bo med
kapljal v dušo z njenih ust?

DUŠJANTA: Zaupaj mi vsaj enkrat v življenju.

MADAVJA: Zaupaj ti meni, in poslušaj moj nasvet:

nikoli ne zaupaj ženski, ki ni stara vsaj toliko,
da bi lahko bila tvoja babica.

DUŠJANTA: Ne pusti me na cedilu. Čeprav, seveda,
je čas tretje polne lune tudi najugodnejši trenutek,
da lansiraš svoj poslovni projekt ...

MADAVJA: Kadar koli *po* tretji polni luni,
je rekel vedeževalec. Moj družabnik bo že počakal.

(Iz vleče imaginarni mobitel.)

DUŠJANTA: Potem misliš resno, ne šališ se?

MADAVJA: Moj poslovni projekt? Smrtno resen sem.

Ampak, a ni usluga prijatelju vredna več
kot pol milijona dolarjev?

DUŠJANTA: Srečno pot.

MADAVJA: Tebi pa kanček zdrave pameti.

(Luči ugasnejo.)

Tretje dejanje

MADAVJA (*s plastenko vode v roki se tišči za želodec*):

Tvegana stvar, sveta voda. Da bo stvar še hujša,
se to ponavadi zgodi, ko sediš v restavraciji.
In moraš zapustiti mizo tako sunkovito,
kot da si pomotoma stopil na katapult.
Verjemite: priti do stranišča, preden so v krizo
vpletene še hlače, postane včasih tako pomembna prioriteta,
da vpričo nje zbledi tudi najbolj vzvišena stvar.
Pred vrati stoji Dalaj Lama, ki bi se rad pogovarjal
o najkrajši poti do nirvane? Naj počaka.
Pred vrati stoji dolga vrsta kandidatk za Miss Indije,
ki bi se rade pogovarjale o evropskem poznavanju
Kamasutre?
Kdaj drugič. Pred vrati stoji Bog, ki bi ti rad
izročil žeton za avtomatični vstop v nebesa,
kadar koli se naveličaš pekla na zemlji?
Celo on mora počakati. Takšne posledice ima včasih
požirek vode iz svete reke Ganges.
Ah, vse se je zarotilo proti meni! In da bo mera polna:
ta sveti mož, ta učitelj, ki ga z Dušjanto iščeva
počez in podolgem že več kot pol leta, kako naj ga najdem?
Tam jih sedi več kot dvesto, po zvočnikih recitirajo
verze iz Bhagavadgite tako lepo, da spreletava srh vsakogar,
ki še ni izgubil občutka za vzvišenost in lepoto.

Pokazal sem fotografijo več kot tridesetim,
vprašal sem jih: ste to vi? In vsi so rekli: sem.
Lepo vas prosim! Sicer pa, če mene vprašate,
potrebuje Dušjanta svojega modreca ta trenutek približno
tako urgentno, kot jaz potrebujem še en požirek
svete vode iz te steklenice. Ta trenutek, če mene vprašate,
se moj prijatelj Dušjanta ukvarja s stvarmi,
ki so daleč od samospoznanja in podobnih presežnih reči.
Ta trenutek skuša moj prijatelj ukrotiti hčerko krotilca kač!
Oh, kaj bi dal, da bi ju lahko vsaj pet minut
obletaval kot muha, kjerkoli že sta!

*(Šakuntala in Dušjanta na plaži v Goi. Zadaj palme in
oblaki.)*

ŠAKUNTALA: Zakaj tako slabe volje?

DUŠJANTA: V vodo ne greš, v kopalkah se mi nočeš pokazati.

Prepeščila sva plažo od začetka do konca,
kaj bova zdaj?

ŠAKUNTALA: Čakala na mojega očeta.

DUŠJANTA: Na kolena bom padel pred njim,
če bo to pomagalo. Ampak tukaj sva že tri dni,
o krotilcih kač pa ni ne duha ne sluha.

ŠAKUNTALA: Prišli bodo.

DUŠJANTA: Nekaj bo treba početi, jaz ne morem drugače.

ŠAKUNTALA: Posprehodiva se po robu sence,
ki jo na pesek mečejo palme.

DUŠJANTA: Zakaj?

ŠAKUNTALA: Kar tako. Jaz bom v sencí,
ti na soncu.

*(Primeta se za roke in se posprehodita po robu sence. Potem
se obrneta, zamenjata položaje in se posprehodita nazaj,
tokrat ona na soncu in on v sencí.)*

DUŠJANTA: In zdaj?

ŠAKUNTALA: In zdaj mi povej, na kateri strani si čutil v sebi
manjši pritisk, manjše breme.

DUŠJANTA: V senci je hladneje, na soncu bolj vroče,
to je edina razlika.

ŠAKUNTALA: Je razlika, in to velika. Če dovolj dolgo
hodiš po robu, jo boš začutil.

In potem boš vedel.

DUŠJANTA: Kaj?

ŠAKUNTALA: Ali si ti moja senca. Ali jaz tvoja.

Ali sva oba senca koga tretjega.

DUŠJANTA: Mogoče sva senci svetov, iz katerih izhajava.

ŠAKUNTALA: To sva gotovo. Vprašanje pa je:

se lahko senci prekrijeta? Zlijeta v eno?

DUŠJANTA: Poskusiva.

(Skušata zliti svoji senci na pesku.)

ŠAKUNTALA: Ne gre. Ker je tvoja senca večja od moje,
ostane v tvoji senci celo moja senca, ne samo jaz.

Isto velja za svetova, iz katerih izhajava.

DUŠJANTA: Tvoj svet je rigiden, moj je prožnejši,
prilagajal se bom jaz tebi.

ŠAKUNTALA: Ampak tvoj svet se prilagaja samo,
dokler se od tega nadeja koristi; a ne?

Potem pozabi na svoje obljube, prekliče pogodbe.

Ali pa reče, da se je zmotil. Če je treba, se opraviči.

In s tem je zanj zadeva opravljena.

DUŠJANTA: Nismo vsi enaki.

ŠAKUNTALA: Kaj vidiš v meni, poleg telesa,

ki bi se ga rad polastil in potem zavrgel?

Ne reci, da bi to storil prvič v življenju.

DUŠJANTA *(jo prime za roko)*:

“However far you may go from me,

You shall never go from my heart,

As the shadow of the tree at evening

Never leaves its base on the eastern side.”

ŠAKUNTALA: Lepota besed ni dokaz,
da so iskrene.

DUŠJANTA: Kako naj se branim, če se tvoje bojazni
sprti spreminjajo v očitke?

ŠAKUNTALA: Vkolikor so očitki krivični, se opravičujem.
Vkolikor so moje bojazni utemeljene, pa si edini,
ki mi jih lahko pomaga premagati.

DUŠJANTA: Storil bom, kar je v mojih močeh.

ŠAKUNTALA: Potem povej: Kaj vidiš v meni?

DUŠJANTA: Si kot kaplja vode v veliki reki,
ki ima svoj izvir tri tisoč let nazaj in teče skozi čas
kot bučeča, kaotična nedoumljivost, neznana sebi,
neznana drugim, skregana s sabo, ohola
in hkrati ponižna, poduhovljena a nezadržno čutna,
vrtinec kontrastov, v katerem je obilje,
preobilje bogov še najmanj, kar preseneča.

ŠAKUNTALA: To vidiš v meni?

DUŠJANTA: Moja želja, da bi se ti približal,
se poročil s tabo, te imel in obvladal,
je sla po obvladanju Indije, kamor prihajam že toliko let,
pa je ne morem ne najti ne obvladati,
ker je večno drugačna, večno bolj od vseh drugih
kot moja, a tudi večno obljublajoča, da se bo
nekoč vendarle dala ujeti in doumeti.

ŠAKUNTALA: Jaz sem pa upala, da vznemirjam predvsem
moški del tvoje duše!

DUŠJANTA: O, Šakuntala, ko bi vedela!

ŠAKUNTALA: Vem zelo malo, in še najmanj o tebi.

DUŠJANTA: Niso redki trenutki, ko si zaželim,
da bi bil sestavljen preprosteje, bliže serijski izdelavi;
bliže standardnemu človeškemu stroju za predelavo hrane v
odpadke.

Dedec, kot se reče, ki rad je, pije in ponoči mirne vesti zasmrči,
vsak naslednji dan pa se mu brez napora
oblikuje v ponovitev prejšnjega.

ŠAKUNTALA: Previdno: želja, ki je dovolj velika,
se dostikrat uresniči.

DUŠJANTA: In večkrat se mi zazdi, da je hrepenenje po umiku v nižave čutenja in v topel brlog neosveščenosti namig Boga, ki mi skuša povedati, da blodnje skozi labirint dvomov in samopreverjanja niso edina pot v njegovo kraljestvo. Da obstaja poseben vhod za tiste, ki razmišljajo samo o vsakdanjih, nujnih stvareh. Stranska vrata za služinčad.

ŠAKUNTALA: In *jaz* te naj popeljem skozi ta vrata?

DUŠJANTA (*prizadet*): Zakaj mi tako vztrajno očitaš občutke in misli, za katere veš, da jih moj duh in srce ne bi mogla nikoli spočeti?

ŠAKUNTALA: Ker je moja ljubezen tako velika, je velik, morda prevelik tudi moj strah, da jo utegneš zlorabiti. Pomagaj mi.

DUŠJANTA: Trudim se. Trudim se, da bi te osvobodil še zadnjih vezi, ki te vlečejo k tlom. Da bi lahko poletela.

ŠAKUNTALA: Veličanstvo govori, kot govorijo le kralji: izbrano, mamljivo; katera ženska bi se znala upreti?

DUŠJANTA: Kupil sem ti darilo. (*Izroči ji zavojček.*)

ŠAKUNTALA (*odvije darilo, se nasmehne*): Šakunta! Glinena ptica.

DUŠJANTA: Iz katere je mogoče izvabiti melodijo.

ŠAKUNTALA (*mu poda glinenega ptička*): Zagraj, da vidim, kako boš znal igrati name, ko tudi zares postanem tvoja ptica.

(Dušjanta zaigra melodijo na glineno ptico, ki je v resnici piščalka. Pridruži se mu nevidni orkester. Šakuntala se dvigne in pleše.)

DUŠJANTA: Če bom tako igral nate, boš zadovoljna?

ŠAKUNTALA: Če boš tako igral name, bom začela šteti minute, in ure, in dneve, in tedne, ki naju še ločijo od poroke!

DUŠJANTA (*vstane*): Tedne?

ŠAKUNTALA: Je Kralj nestrpen?

DUŠJANTA: Je nujno, da dobiš očetovo dovoljenje?

Nama ne bi dal blagoslova, če bi za poroko izvedel naknadno?

ŠAKUNTALA: Krotilci kač so kasta, ki ima stroga pravila.

Čeprav je oče uspešneje krotil kobro kot svojo hčerko, si ne bi upala tvegati njegove jeze.

In ti, bil bil vesel, če bi te po Indiji zasledovalo tisoč krotilcev kač?

Ko gre za vprašanje časti, so zelo solidarni.

DUŠJANTA: Potem ga morava poiskati.

ŠAKUNTALA: Prišel bo, ko usoda izbere pravi trenutek.

DUŠJANTA: Ne pozabi, da sta se tudi Dušjanta in Šakuntala v drami velikega Kalidase poročila brez blagoslova njenega varuha Kanve.

ŠAKUNTALA: Vem, in ona je zanosila, on pa je odšel in pozabil nanjo. Ni dobro posnemati starih zgodb do potankosti; privoščiva si nekaj izvirnosti.

DUŠJANTA: Problem je ta, da bi že moral biti drugje.

ŠAKUNTALA: Na svojem dvoru?

DUŠJANTA: Prijatelja Madavjo sem poslal v Orisso, na shod modrih mož, ki se ga morda udeležuje tudi moj učitelj. Saj poznaš Madavjo, kako neresen je. Ta shod je edina priložnost.

ŠAKUNTALA: Še ga iščeš?

DUŠJANTA: Iskal ga bom, dokler ga ne najdem.

ŠAKUNTALA: In jaz ga ne morem nadomestiti?

DUŠJANTA: Kako naj ljubezen nadomesti modrost?

ŠAKUNTALA: Hočeš oboje.

DUŠJANTA: Kdo pa ne bi?

ŠAKUNTALA: Nisi opazil, da je danes pomembna le še hoja po sledovih modrosti?

DUŠJANTA: Zame ne.

ŠAKUNTALA: In so novodobni modreci samo še potovalni agentje, ki znajo modrosti žejne popotnike žejne popeljati čez vodo? A ne veš, da ima moj stric v programu svojih agencij tudi Turnejo modrosti, Wisdom Tour?

DUŠJANTA: Zakaj se tako zelo trudiš, da bi moja željo, najti resnico o sebi in svetu, zreducirala v modno muho, ki naj bi ji rok trajanja potekel pred tridesetimi leti?

ŠAKUNTALA: Bojim se, da Indija, v katero si zaljubljen, sploh ne obstaja, ali vsaj ne obstaja več, in da si zaljubljen v samoustvarjeno iluzijo. In ker vem, da je tako, se bojim, da sem podobna iluzija tudi jaz.

DUŠJANTA: Preveč bojazni je v tebi.

ŠAKUNTALA: Odhajaš, torej? Ker nisem nemudoma izpolnila tvojih želja, se ti mudi drugam?

DUŠJANTA: Res ne morem predolgo zanemarjati svojih dolžnosti. In ker je kraljeva dolžnost, da vlada – v mojem primeru, da vladam samemu sebi –, se bom moral čez dan ali dva posloviti, z grenko mislijo, da je tvoje vztrajanje pri očetovem blagoslovu prevelika ovira na poti do uresničenja najine ljubezni.

ŠAKUNTALA: Če bi vedela, da to ni samo igra izsiljevanja, ki jo moški iz tvojega sveta tako dobro igrate, ampak obup ljubezni, ki je ne moreš obvladati, potem bi zdaj popustila.

DUŠJANTA: Oh, če je mogoče obup ljubezni tako mimogrede izenačiti z igro izsiljevanja, potem naj bo izsiljevanje

ŠAKUNTALA: Kralj je užaljen?

DUŠJANTA: Kralj ne zna biti užaljen, to ni v njegovi naravi.

ŠAKUNTALA: Se ti moja trmoglavost zdi staromodna?

DUŠJANTA: Mogoče, ampak tudi to lahko obrneš na glavo in meni poočitaš preveliko nestrpnost.

ŠAKUNTALA (*po premoru*): Poglej valove! Greva plavat?

DUŠJANTA: Zdaj? Ti valovi so nevarni, tok te hitro spodnese. Sploh pa nisva vzela kopalk.

ŠAKUNTALA: Jih potrebujeva?

DUŠJANTA (*po premoru*): Kaj pa ribiči, vaščani?

ŠAKUNTALA: Če greva pol kilometra naprej, bova sama.

DUŠJANTA (*jo gleda*): Saj ne misliš resno.

ŠAKUNTALA (*nagajivo*): Kralj uživa v lovu, ko pa se antilopa nastavi njegovi puščici, se obotavlja?

(*Luči ugasnejo.*)

Četrto dejanje

MADAVJA: Če bi seštel vse razdalje, ki sva jih doslej premerila z vlaki, s katerimi se vozariva po Indiji zdaj na jug, zdaj na sever, zdaj na malabarsko, pa spet na koromandijsko obalo, bi seštevek vseh kilometrov neudobja, verjemite mi, predstavljal pot okoli sveta. Da ne omenjam nevarnosti! Tudi morilci in tatovi potujejo z vlaki, pa jih lahko opazite, dokler ni prepozno? Veliko prej bi opazili dva zaljubljenca – če bi še potovala z istim vlakom, seveda! Dušjanta je na bogve katerem bogve kje, Šakuntala je na istem kot jaz. Kako, boste vprašali: je kralj, potem ko je ujel svoj plen, preprosto izginil? Tako nekako. Ne sicer brez izgovora: rekel je, da imajo kralji svoje dolžnosti, in njegova je, d a poišče svojega modreca, pa naj traja tisoč let; šele potem se bo vrnil k svoji Šakuntali. Oziroma, kot je rekel: ko bo našla očeta in si od njega izprosila dovoljenje za poroko, bo poslal ponjo svojega zvestega prijatelja Madavjo. Pomislite! Da mi tako zaupa! Ampak, kot se to rado zgodi, je usoda uredila stvari po svoje: tačas ko je Dušjanta odpotoval v Orisso iskat svete može, med katerimi niti meni ni uspelo najti njegovega modreca,

sem jaz pripotoval v Goo, kjer sem ga nameraval
prepričati, naj se odpove iluzijam in
namesto modrosti objame Šakuntalo. Zgrešila sva se.
Meni so na poti ukradli mobilni telefon, on je svojega izgubil
ali izklopil, lahko se poveže samo telepatično.
Za to pa, kot kaže, nisva nadarjena. In tako se zdaj dogaja,
kar se dogaja: on se vozari po Indiji s fotografijo
svojega učitelja in sprašuje popolne neznance:
ste videli tega moža?, midva s Šakuntalo pa se
vozariva po Indiji s fotografijo Dušjante in sprašujeva
popolne neznance: ste videli tega fanta?
Kako se lahko stvari tako neumno zapletejo?
In če pomislim, da sem moral znova preložiti svoj mega
poslovni projekt! (*Iz hlač si potegne prazne žepce.*)
Če še niste videli človeka tik pred bankrotom,
si ga dobro oglejte ... Moram končati, prihaja Šakuntala.

(Pride Šakuntala.)

MADAVJA: Utrujeni ste videti, spoštovana gospa.

ŠAKUNTALA: Nehaj me klicati gospa, saj sva istih let,
več ali manj.

MADAVJA: Leta pri tem ne igrajo vloge: ste soproga človeka,
za katerega bi naredil milijon prevalov,
če bi ga s tem osrečil.

ŠAKUNTALA: Zabaven si, ampak premalo, da bi me spravil
v dobro voljo; breme v mojem srcu je preveliko.

MADAVJA: Breme je toliko večje, ker ne verjamete, kar vam
dopovedujem:

Dušjanta ne išče svojega modreca, ampak vas.

ŠAKUNTALA: Pozabil je name.

MADAVJA: Tega ne morete vedeti.

ŠAKUNTALA: Bilo je napovedano. Užalila sem prevzetnega
krotilca kač, očetovega prijatelja. Nad mano je
izrekel prekletstvo.

MADAVJA: Nisem vedel, da so krotilci kač tako občutljivi.

ŠAKUNTALA: S kobro okoli vratu je prišel v pisarno agencije,

v kateri sem delala, in odgnal deset strank. Razjezila sem se in rekla, naj pusti kačo zunaj in vstopi sam.

MADAVJA: Pravilno.

ŠAKUNTALA: Boš že videla, punca nesramna, je rekel.

Moški, ki mu boš prepustila svoje telo,

bo pozabil nate in šel svojo pot.

Njegove besede zdele neumne.

Zdaj pa se napoved uresničuje.

MADVAJA: Ni dokazov. Poleg tega je takšno prekletstvo

doletelo Šakuntalo v drami velikega Kalidase;

nemogoče je, da bi se zgodba do potankosti

ponovila dva tisoč let pozneje.

ŠAKUNTALA: Vse velike zgodbe so večne,

in vse se dogajajo zdaj.

MADAVJA: Kateri maščevalni bog bi nas obsodil

na ponavljanje zgodb iz začetkov časa?

ŠAKUNTALA: Zavidam ti, da poznaš Dušjanto bolje kot jaz.

Najina ljubezen je bila preveč nenadna, preveč silovita,

da bi se v vrtincu čustev v resnici spoznala.

Kakšen je pravzaprav, mi lahko poveš?

MADAVJA: Nenačuden.

ŠAKUNTALA: Ne izmikaj se. Če si njegov prijatelj,

bodi še moj.

MADAVJA: Morda se zdi, da je življenje posvetil trpljenju.

Ampak to je le videz. V resnici ga ugonablja

prevelika sla po življenju.

ŠAKUNTALA: Nečesa ga je strah.

MADAVJA: Vem, da bo to zvenelo pompozno,

ampak mislim, da smrti.

ŠAKUNTALA: Smrt je vendar pogoj za to, da človek obstaja!

MADAVJA: Tega se razumsko zaveda.

ŠAKUNTALA: Zakaj potem trpi, ker bo moral umreti?

Zakaj ni raje vesel, ker lahko živi?

MADAVJA: Strah je očitno večji.

ŠAKUNTALA: Naj poveča veselje, pa bo preglasilo strah!

MADAVJA: Nič na svetu ne bo preglasilo tega strahu.

Niti veselje bedakov, ki zganjajo hrup zato, da bi se zamotili,

ni navidezni pogum tistih, ki pravijo,
da je smrt del življenja.

ŠAKUNTALA: Oh, Madavja, kaj mi je storiti?

MADAVJA: Lahko pa potelovadim z možgani in ponudim nekaj
predlogov.

ŠAKUNTALA: Stori to, prosim, moji možgani so ohromeli.

MADAVJA: Začel bom z najbolj neumnim in nadaljeval
s pametnejšimi, čeprav se utegne izkazati,
da je edini pameten najbolj neumni.

ŠAKUNTALA: To ni telovadba z možgani
ampak z besedami; brez koristi.

MADAVJA: Moj prvi predlog je, da pozabiva na Dušjanto
in ujameva prvi vlak za Benares.

ŠAKUNTALA: Zakaj?

MADAVJA: Kot poslovna partnerja pri projektu, ki naju bo
v manj kot letu spremenil v milijonarja.

ŠAKUNTALA: Nočem biti milijonarka, hočem biti srečna v
ljubezni!

MADAVJA: Jaz bi bil rad oboje! Zakaj se mi torej prvo
izmika enako vztrajno kot drugo?

ŠAKUNTALA: Kateri od tvojih predlogov je bil to:
neumni ali pametni?

MADAVJA: Prepričan sem, da bi Dušjanto – ko ga, seveda,
najdeva – omehčala novica, da je vaš oče blagoslovil vajino
zvezo

in s tem priznal, da nista v njegovih očeh storila ničesar,
kar bi nasprotovalo moralnim zakonom.

Mogoče je poniknil, ker ga je strah, da bo vaš oče
svoji kobri ukazal, naj ga ugrizne.

ŠAKUNTALA: V nobeno pomoč mi nisi!

MADAVJA: Resno mislim: nekaj takega
mi je celo omenil.

ŠAKUNTALA: Madavja, moj oče *je* blagoslovil najino zvezo.

Res ni bil najbolj srečen, na koncu pa je le priznal,
da sem izbrala človeka, ki me je vreden.

Rekel je, da je sicer sanjaril, kako se bom poročila
s pravim kraljem, da pa nekdo, ki se piše Kralj,
ni slab nadomestek.

MADAVJA: Potem je stvar urejena in ne vidim razloga
za žalost, kaj šele paniko.

ŠAKUNTALA: Razlog je tukaj, Madavja.

(Si položi roke na trebuh.)

MADAVJA: Verjamem. Curry, ki sva ga pojedla za kosilo,
je moral biti star najmanj pet dni.

ŠAKUNTALA: Oh, niti za sekundo ne znaš biti resen!

MADAVJA: Čakajte ... Ne! Povejte mi, da so moje misli
krenile v napačno smer! Ker če pridem v tej smeri do konca,
bom moral sporočiti vesoljnemu svetu,
da bo moj prijatelj Dušnjanta oče otroka,
ki bo vladar sveta!

ŠAKUNTALA: Veliko prej revež, če ga oče ne bo
priznal za svojega.

MADAVJA: Revež bo tudi, če ga prizna, saj v duhovnem
kraljestvu,
v katerem se giblje Dušnjanta, denar ne igra nobene vloge.
Zato iskreno upam, da se šalite.

ŠAKUNTALA: Ne, Madavja, otrok je v meni. In njegov oče
bi bil vesel, če bi vedel.

MADAVJA: Ste prepričani? No, morda nas bo presenetil,
in hkrati samega sebe.

ŠAKUNTALA: Skratka, Madavja: kje bova našla očeta tega
otroka,
preden prijoka na svet?

MADAVJA: Imel sem njegov elektronski naslov.
Pozabil sem ga, ampak če pokukam na svoj yahoo,
ga morda še najdem. Če ne, pa upajmo, da častiti kralj
kdaj preveri svojo pošto na hotmailu.

ŠAKUNTALA: Zakaj se tega nisi spomnil že prej?

MADAVJA: Običajna megla v možganih.

ŠAKUNTALA: Skratka ...

MADAVJA: Skratka: do najbližje internetne kavarne. *(Se ozre.)* Jo
že vidim.

Luči ugasnejo.

Peto dejanje

MADAVJA: Kadar smo Evropejci v zadregi, izumimo stroj.

Izumili smo jih – oh, ne bom našteval.

Kadar so v zadregi Indijci, izumijo novega boga.

Imajo jih na deset tisoče, milijone. Ampak, pomislite: kljub tej inventivnosti nismo v dva tisoč letih ne mi ne oni izumili ničesar novega na področju ljubezni!

Kaj je narobe z nami? Domišljija nam odpove prav tam, kjer bi jo najbolj potrebovali. Kot da je ljubiti, hrepeneti, biti nesrečen v ljubezni mogoče samo na en način.

Hkrati pa, in to me najbolj bega, si vsak od nas domišlja, da je njegova ljubezen enkratna, neponovljiva!

In to, če je usoda dovolj darežljiva, ne samo enkrat v življenju!

Iz česa smo narejeni? Edina razlika je v tem, da smo včasih pisarili pisma,

ki so jih dostavljali pismonoše, kurirji, golobi.

Danes pošiljamo sms-e in maile. Mnogo hitreje, bolj ekonomično,

manj besed. Toda čustva so ista kot v času, ko je Kalidasa napisal Šakuntalo. “Dragi moj, zakaj si pozabil name?

Obljubil si, izneveril si se, ne bi ti smela zaupati.

Zelo prefrigano si ustvarjal vtis, da si kralj, v resnici pa si baraba.” Oh, kaj bi dal, da bi razumel to redukcijo ljubezni na nekaj elementarnih čustev!

Seveda: glede na to, da se motim skoraj o vsem,
kar postane predmet moje analize, je prav mogoče,
da se motim tudi o tem. In Bog bodi zahvaljen, če se.
Navsezadnje je tudi dež že dva tisoč let moker
na enak način, pa se ga vse, kar je živo, razveseli
vsakič na novo. In modro nebo po dežju – ali ni vsakič isto,
in ali ni ob pogledu nanj vsakič svež in nov naš občutek?
Kakor koli: yahoo in hotmail sta naredila svoje,
tudi hardver in softver znata biti romantična, našli smo
izgubljenega kralja, in pripeljal sem mu prelepo Šakuntalo,
da ga spomnim na njegove dolžnosti. Tam sedi v neki čudni
jogijski pozi in se šopiri na dvoru kraljestva svoje notranjosti.
Šakuntala me je poslala naprej kot izvidnico.
Skoraj si ga ne upam ogovoriti ...

DUŠJANTA: Kar pristopi, Madavja. Nisem kip, še vedno
sem iz mesa in krvi.

MADAVJA (*se približa*): To me zelo veseli, kajti pogovori s kipi
so po mojih doslejšnjih izkušnjah precej enostranski.

DUŠJANTA: Lepo, da si me poiskal. Izgubil sem mobilni,
nisem te mogel poklicati.

MADAVJA (*sede v podobni drži kot Dušjanta*):

In kako dolgo si Veličanstvo že preteguje mišice
v tem položaju?

DUŠJANTA: Po tri ure na dan.

MADAVJA: Tri ure na dan?! In kaj želiš doseči s tem
maščevalnim mučenjem samega sebe?

Čisto vest, mogoče?

DUŠJANTA: Kdaj boš nehal igrati šaljivca?

MADAVJA: A me nisi prav zato vzel za svojega
spremljevalca?

DUŠJANTA: Poslušaj, Madavja. Nekaj bi ti rad zaupal.

V Benaresu, od koder nameravaš izvažati sveto vodo,
sem se nekoč ozrl čez reko Ganges na drugo stran,
na nasprotni breg. Tam ni ničesar, niti drevja.

Vse je prazno.

MADAVJA: Vem. Na eni strani mesto, življenje,

na drugi strani votla praznina. In sem se vprašal:
zakaj je na drugi strani vse prazno?

Zato, ker je na drugi strani vse prazno?

DUŠJANTA: Ali zato ta občutek izgubljenosti v veselju?

Ta silna želja po bližini, ki se zmeraj izkaže za nekaj,
kar ni dovolj, ker ni Eno, ker je samo bližina dveh?

MADAVJA: Ampak včasih se zgodi kaj, kar nam pomaga,
da si svet udomačimo, Veličanstvo.

Včasih nas posledice lastnih dejanj opomnijo,
da smo v tem svetu še kako doma.

DUŠJANTA: O čem govoriš?

*(V ozadju Šakuntala zapoje otožno pesem. Madavja in
Dušjanta zamaknjeno poslušata. Pesem utihne.)*

MADAVJA: Oh! Še moje srce, narejeno iz kamna, je vzdrgetal.

Si razumel besede, prijatelj dragi?

DUŠJANTA: Ne povsem.

MADAVJA: Thirsty bee, remembering

The mango's kiss of fire,

Can the simple lotus

Placate your desire?

DUŠJANTA: Priznati moram, da me je pesem vznemirila.

Kdo neki jo je zapel?

MADAVJA: Vaša kraljica, Veličanstvo.

DUŠJANTA: Madavja, dovolj tvojih norčij.

MADAVJA: Se spomniš ljubezenskega obreda na plaži v Goi,

s katerim si se poročil v vseh pogledih razen v uradnem?

In obljubil Šakuntali, da prideš ponjo, kakor hitro dobi

za svojo izbiro moža očetov blagoslov?

DUŠJANTA: Zelo megleno.

MADAVJA: No, da ne bi kralj iskal svoje kraljice po celi Indiji,

jo je njegov zvesti prijatelj pripeljal k njemu.

Tamle čaka, za vogalom. Se sme približati?

DUŠJANTA: Madavja, o tem bi se moral posvetovati z mano!

MADAVJA: Pristal sem na to, da bom vaš dvorni norček,
nikoli pa se nisem odpovedal pravici do lastne presoje.

DUŠJANTA: Tudi jaz imam to pravico, se ti ne zdi?

MADAVJA: So stvari, s katerimi se mora moški,
še posebej, če je kralj, soočiti nepripravljen,
drugače je kralj samo po imenu.

DUŠJANTA: *(po premoru)* Prav. Naj pride.

*(Skloni glavo in se zatopi v misli. Madavja pripelje Šakuntalo.
Ustavita se ob Dušjanti, Madavja se za korak umakne.
Trenutek tišine.)*

ŠAKUNTALA: Se me spomniš?

DUŠJANTA *(jo oplazi s pogledom)*: Veliko se je zgodilo,
odkar sva se zadnjič videla.

ŠAKUNTALA: Več, kot si morda predstavljaš.

DUŠJANTA: Kaj to pomeni?

ŠAKUNTALA: Prinesla sem ti darilo.

DUŠJANTA: Morda si ga ne zaslužim.

(Šakuntala mu izroči glinenega ptička.)

Kaj je to?

ŠAKUNTALA: Glinena ptica. Podaril si mi jo na plaži v Goi.

Pesek je bil svilen, nad morjem je visel velik mesec.

DUŠJANTA: In zdaj mi jo vračaš?

ŠAKUNTALA: Rada bi, da zaigraš nanjo. Tako lepo,
kot si na plaži, ko si mi jo podaril.

DUŠJANTA: Ne bi znal. Zdaj sem drug in drugačen.

(Ji pomoli glineno ptico nazaj.)

ŠAKUNTALA: Obdrži jo.

DUŠJANTA: Vračati darila je nevljudno. Vzemi jo, prosim.

ŠAKUNTALA *(vzame glineno ptico)*:

Nisem hotela biti nevljudna. Upala sem, d

a se boš spomnil, kaj si obljubil,

ko si mi jo podaril.

DUŠJANTA: Če bi se spomnili vsega, kar smo obljubili
po navdihu trenutka, bi življenje bilo prenaporno.

ŠAKUNTALA: Kar je bil zate navdih trenutka, bo mene spremljalo vse življenje. Zato iskreno upam, da boš sprejel darilo kot božji dar in ne kot kazen za trenutek spozabe.

DUŠJANTA: Bogovi mi niso naklonjeni, edino, kar mi podarjajo, so preizkušnje.

ŠAKUNTALA: Potem so ti naklonjeni bolj kot večini ljudi. Skozi preizkušnje rastemo. In najbolj boš zrastel, ne le v mojih, tudi v očeh sveta, skozi preizkušnjo, ki ti jo podarja eden tvojih navdihov trenutka. Še zmeraj ne veš, o čem govorim?

MADAVJA: Seveda ve. Ne ve pa, kako bi odgovoril.

DUŠJANTA: Ne vtikaj se v stvari, ki te nič ne brigajo.

MADAVJA: Mar dvorni norček ne sme izraziti mnenja?

ŠAKUNTALA: Ne samo dvorni norček, tudi žena takoimenovanega kralja in bodoča mati otroka, ki ga je zaplodil, sme izraziti samo mnenje, ki je kralju po volji. Bog ne daj, da bi kdo mislil drugače kot on.

DUŠJANTA: Počutim se napadenega.

ŠAKUNTALA: In jaz se počutim zlorabljeno za bežni trenutek naslade.

DUŠJANTA: K ničemur te nisem silil, pravzaprav si me sama zvalila v dejanje, ki mi ga zdaj očitaš.

ŠAKUNTALA: Jaz?

DUŠJANTA: Popustil sem, ker je skušnjava bila prevelika. Ampak s tem ti nisem dal nobene obljube, še najmanj tako, na kakršno se sklicuješ.

ŠAKUNTALA: Res moraš presojudati vsakogar po merilih svojega sebičnega srca? Si kot vodnjak, ki ga je zarasel plevel. Tvoje duhovno iskanje je samo krinka za podlost, ki te vodi skozi življenje.

MADAVJA: Veličanstvo, mar ne vidite, kako iskrena je njena jeza?

DUŠJANTA: Tiho bodi, Madavja. Njena jeza je narejena. Išče očeta za otroka, ki ga je staknila bogve kje.

ŠAKUNTALA: Podarila sem ti nedolžnost in potem staknila
otroka
bogve kje? Kaj bo rekel tvoj sin, ko mu povem, da je njegova
mati
v očeh njegovega očeta vlačuga?

MADAVJA: Oprosti, prijatelj, ampak če je to višje zavedanje,
ki ga iščeš, potem je največji blagoslov
biti nerasvetljen.

DUŠJANTA: To si, in to boš ostal, Madavja.
Skupaj z drugimi, tukaj navzočimi.

ŠAKUNTALA: Ne bom se dala poniževati! Tukaj vztrajam samo
še
zaradi upanja, da ne slišim prav,
ali da se bom vsak trenutek prebudila
iz morastih sanj.

DUŠJANTA: Nočem biti nesramen, še manj pa krut.
Toda vdrla si v moj blaženi mir, potem ko sem ga
dolgo iskal in končno našel, in me obtožila
najhujših stvari: sebičnosti, sprenevedanja –

ŠAKUNTALA: Saj bi morala vedeti. Taki ste, Evropejci.

MADAVJA: Vljudno prosim, da se me uvrsti na kratek seznam
izjem.

DUŠJANTA: Zakaj moram poslušati te žalitve?

ŠAKUNTALA: Kako sem mogla biti tako naivna?

(Se obrne, da bi šla.)

DUŠJANTA: Šakuntala ... *(Šakuntala se obrne.)*

Skušal ti bom pojasniti. In prosim,
ne odgrizni mi glave že po nekaj besedah,
dovoli mi, da končam.

ŠAKUNTALA: Povej in končaj.

DUŠJANTA: Se spomniš, kako si na plaži v Goi
predlagala hojo po robu sence, ki so jo palme
metale na pesek?

ŠAKUNTALA: Nadaljuj.

DUŠJANTA: Takrat sem prvič zaslutil, da prihajava
iz nezdružljivih svetov. In da se varava,
če misliva, da to ne more vplivati na najino zvezo.

ŠAKUNTALA: Oh, kaj neki bom slišala zdaj?

DUŠJANTA: Čeprav se poglobljam v duhovne skrivnosti sveta,
v katerem si zrasla, in s katerimi si vsa prepojena,
in čeprav mi vse večje razumevanje teh skrivnosti
pomaga, da v sebi odkrivam – in negujem – svoje
dobre lastnosti, kar mi prinaša mir in zaupanje vase,
moj duh še vedno pripada, in zmeraj bo,
nekemu drugemu svetu. Svetu, ki ima drugačne nastavke z
a čutenje, razmišljanje in ravnanje.
Ne glede na medsebojno privlačnost,
ki sva jo začutila v nekem trenutku,
naju razdvaja dva tisoč let zgodovine.
Vsak poskus, da bi ta prepad premostila,
bi svari samo še poslabšal: kar je zdaj samo razočaranje,
morda bolečina, bi pozneje postalo obup.
Ali ni bolje za oba, da si prihraniva takšno usodo?
ŠAKUNTALA: Hvala, gospod profesor. Odlično predavanje.
Greš z menoj, Madavja, ali ostajaš?

(Madavja pogleda Dušjanto, se obotavlja.)

MADAVJA: Grem. In ostajam. Oboje.

Je to mogoče? Mislím, da ne. Zato se moram odločiti.
In če se ne morem? O mizerija, ko bi vsaj enkrat v življenju
vedel, kaj hočem! Pa ne gre.
Kaj mi je storiti?

*(Šakuntala še zadnjič pogleda Dušjanto, se obrne in odide.
Madavja pohiti za njo, ji sledi z očmi. Se obrne in pride
nazaj.)*

DUŠJANTA: Povej mi nekaj, prijatelj. Si oče tega otroka?

*(Madavja stopi k Dušjanti in mu primaže klofuto. Stojita in se
gledata.)*

Luči ugasnejo.

Šesto dejanje

MADAVJA: Oh, kako teče čas! Se tudi vam zdi, da je dvorni norček Madavja šele pred pol minute kralju Dušjanti pripeljal zaušnico? Prav gotovo. V resnici pa je od takrat minilo že leto in nekaj mesecev. In vmes se ni kaj dosti zgodilo! No, res sem v tem času postavil na noge svoj poslovni projekt in začel izvažati sveto vodo iz reke Ganges v Anglijo in Ameriko, kjer živi največ izseljenih hindujcev. Ob pomoči domačih in tujih pohlepnežev sem razpredel prodajno mrežo tako na široko, da posel teče mirno in gladko, bolj gladko kot sveta reka. Plastenke polnimo v zgornjem delu toka, pri Rishikeshu, kjer voda še ni obogatena s prevelikimi dodatki človeških iztrebkov. In kdo bi si mislil, da bo stvar tako uspešna! Če se ne bi predobro poznal, bi bil kar ponosen nase. O Šakuntali ni ne duha ne sluha, Dušjanta pa križari po Indiji in išče svojega modreca. Če mu že manjka zdrave pameti, mu vsaj ne manjka vztrajnosti. Res sem nekoliko kriv tudi jaz, ki mu pošiljam denar, da si lahko to privošči. Ampak, za kaj so prijatelji? Poleg tega me muči občutek krivde, ker sem ga zaradi njegove nesramnosti tako brez sramu skloftal. Z rednimi pošilkami rupij si tolažim slabo vest.

Zdi se mi, da to ve tudi on, in se je naučil
že kar dobro brenkati na to struno. Ampak glavno je,
da sva še vedno prijatelja. Vse bi ostalo pri tem,
če ne bi včeraj tukaj v Benaresu, kjer imam sedež podjetja,
naletel na prizor, ki me je očaral in hkrati pretresel.
Nisem si upal stopiti bliže, diskretno sem posnel prizor izza
vogala.

Fotografijo nosim s sabo (*iz žepa potegne fotografijo*),
kajti prizor je osupljiv, skoraj biblijski. Takoj sem poslal sms
Dušjanti, da mora nujno priti sem.
Ko bo videl to fotografijo ...

(Zagleda Dušjanto in hitro porine fotografijo v žep.)

DUŠJANTA: Kaj se je zgodilo, Madavja? Si imel nesrečo,
te je kdo napadel, si bankrotiral?

MADAVJA: Bankrotiral sem. Mi lahko posodiš nekaj denarja?

DUŠJANTA (*se zmede, seže v žep*):

Lahko ti vrnem delček tistega, ki si mi ga posodil ti.

MADAVJA: Potrebujem *tvoj* denar, in to čim več.

DUŠJANTA: Kje naj ga dobim? Stric mi je nehal pošiljati,
teta je umrla, mama je izgubila službo, oče se je zapil,
prijateljev nimam. Razen enega, ki bi mu dal vse,
kar imam, nimam pa tistega, kar potrebuje.

Kako ti lahko pomagam?

MADAVJA: Pridi, da te objamem.

(Dušjanta stopi k njemu, objameta se.)

DUŠJANTA: Res mi je žal. Je posel propadel?

MADAVJA: Posel cveti. Poklical sem te, da ti nekaj pokažem.

(Mu izroči fotografijo.)

DUŠJANTA (*si ogleda fotografijo in jo vrne*):

Odlična fotomontaža.

MADAVJA (*mu porine fotografijo nazaj v roko*):

Ne razočaraj me, dragi prijatelj, drugače ti bom nehal
pošiljati denar. Včeraj sem jo posnel.

DUŠJANTA: Oprosti, ampak tak prizor ni mogoč.

MADAVJA: Seveda ni mogoč. Je pa resničen!

V košari sedi dojenček, v isti košari je kobra,
ki se zvija okoli njega in prek njegove glave strmi
v lepo krotilko kač, ki igra na piščal v obliki glinene ptice.
Te na koga spominja?

DUŠJANTA: Mogoče ...

MADAVJA: In fantek? Na koga te spominja?

DUŠJANTA: Desetmesečni fantek je podoben vsem
in hkrati nikomur.

MADAVJA: Ti je vseeno, kako tvoja žena preživlja vajinega
otroka?

DUŠJANTA: Saj nisva poročena.

MADAVJA: Poroka ni kos papirja. Poroka je dejanje, ki ustvari
novo življenje.

DUŠJANTA: Nehaj moralizirati.

MADAVJA: Poglej, z rokami objema kobro in se smehlja.

Še jaz sem ponosen nanj, čeprav sem samo
prijatelj njegovega očeta. Oče pa nič?

DUŠJANTA: Kako veš, da se tako preživlja?

MADAVJA: Videl sem, da ji mimoidoči v košaro mečejo kovance.
Turisti se slikajo z njo in z otrokom,
nagradijo jo z bankovci.

DUŠJANTA (*se prime za glavo*): Madavja, zmeden sem,
potrebujem trenutek, da se zberem.

MADAVJA: Tudi jaz bi se moral, če bi se to zgodilo meni.

DUŠJANTA (*si ogleduje fotografijo*):

Kako lep, kako topel je njen nasmeh!

MADAVJA (*samemu sebi*):

No, nekaj se je premaknilo v tem štoru.

DUŠJANTA: Ti sploh ne veš, kako že na samem začetku
ni bilo dvoma, da si nisva usojena. Da so naju
ljubosumni bogovi na tisti plaži ubili.

MADAVJA: Zveni prepoetično ušesom poslovneža,
ampak prisluhnil bom, nadaljui.

DUŠJANTA: Ko je predlagala, da se greva kopat brez kopalk,
sem v njenem glasu zaznal nek čuden drget.

Napetost nekoga, ki na hodniku bolnišnice čaka,
da ga odpeljejo v operacijsko sobo.

MADAVJA: No, bolj klinično kot poetično.

DUŠJANTA: Čeprav bi anestezijo potreboval predvsem jaz,
ki so se mi koraki na poti do tja,
kjer bi se ji nudizem zdel dovolj varen, tako zapletali,
da sem se nekajkrat skoraj spotaknil in padel v pesek.

MADAVJA: Ja, na poti do tja se zgodi marsikaj.

(Pogleda na uro.)

DUŠJANTA: Potem sva se kopala. Sonce se je iskrilo na grebenih
valov.

MADAVJA: Romantika! Zahod sreča Vzhod v toplih vodah
Arabskega morja.

DUŠJANTA: In ko sva prišla iz vode ... ko sva prišla iz vode,
sva stala v pesku. Obsijana od sonca. Obdana z bučanjem
valov.

Ljubljena od silovitega vetra. Skuštrana, mokra.

MADAVJA: Kako nenavadno.

DUŠJANTA: Prestrašena. In sva se gledala.

Samo v oči.

MADAVJA: Samo v oči?

DUŠJANTA: Kot da jih je neznana sila zlepila in jih
ne moreva spustiti niže od ramen. Kot da je tam spodaj
svet, ki ne pripada nama, ampak bogovom,
ki nama niso dali dovoljenja za vstop.

Kot da nama je bilo vse tisto odvzeto že pred tisoč leti
in vklesano v tisočerihih pozah divje strasti v stene
templjev v Kadžuraju in Konoraku.

MADAVJA: Zamrznjeno v kamen za vse večne čase.

DUŠJANTA: Kot da bi najina ljubezen lahko bila
samo senca. Bleda senca tiste prve, enkratne,
edine strasti v vesolju. Med Šivo in Šakti.

Med moškim in ženskim principom.

Kot da sva obsojena samo na ponavljanje,
ki ne more zadovoljiti ne naju ne bogov,
ki bedijo nad nama.

MADAVJA: In potem?

DUŠJANTA: Oba naenkrat sva sedla v pesek in se zastrmela
čez razpenjeno morje. Potem sva se ulegla na hrbet
in strmela v praznino neba. Vse sva počenjala usklajeno.
Kot da sta se najini duši spojili,
ker tega nista storili telesi.

MADAVJA: In potem?

DUŠJANTA: Obrnila sva se drug proti drugemu in ležala na bokih.
Zaprlih oči. Počasi, oba naenkrat, sva jih odprla
in se spogledala. In sva se gledala. Milijon let.
Gledala sva se in si podarjala svojo veliko žalost.

MADAVJA: Ampak kljub tej žalosti je otrok,
ki ga je očitno spočel sveti duh,
zelo vesele narave!

DUŠJANTA: Madavja, ti me sploh ne razumeš.

MADAVJA: Mogoče res ne.

DUŠJANTA: Kar koli se je potem zgodilo – in zgodilo se je
kljub zavesti, da ne bo najina ljubezen nikoli
vzcvetela – se je zgodilo samo od sebe.
Čutila sva, da se na lepši način
ne bi mogla posloviti. (*Premor.*) Zakaj molčiš?

MADAVJA: Razmišljam, kaj bi sploh rekel velikemu kralju.

DUŠJANTA: Ne verjameš? Imam njena pisma. (*Izvlače šop pisem.*)
Imam jih pri sebi podnevi in ponoči.
Pogosto jih razgrnem in berem.
(*Pomoli pisma Madavji.*)

MADAVJA (*razgrne prvo pismo in bere*):

“Moj dragi .. Odpusti mi, toda jaz ne morem naprej.
Moram, moram te prepustiti Indiji, ki sem ti jo
s svojo navzočnostjo zakrila kot megla, skozi katero ne vidiš ...
Neke noči, ko boš spal, te bom tiho poljubila na čelo,
pobrala svoje stvari in izginila ... Ne smeš me iskati ...”

DUŠJANTA: No?

MADAVJA (*razgrne drugo pismo in bere*):

“Pritegnila me je rana, ki jo nosiš v duši,
in ki je rana vseh ljudi, čeprav je ne upajo pokazati ali priznati ...
Ti si jo upaš ... Mislim, da sem zato
začutila v sebi dolžnost, da ti pomagam ...”

DUŠJANTA: So ti stvari zdaj jasne?

MADAVJA (*razgrne tretje pismo*):

“Moj dragi tujec, moje lastno srce,
ki je tudi meni postalo tuje.
Iz dveh svetov prihajava, hodiva po robu prepada,
ki se ga oba enako bojiva, čeprav je mogoče
ravno v njegovi globini svet, v katerem bi
zaživela kot eno ...”

DUŠJANTA: Ni tega sveta. Ne moreva zaživeti kot eno.

Zmeraj, za vedno bova ostala dva.

MADAVJA (*bere četrto pismo*):

“Bojim se, da je to, kar iščeš, nedosegljivo
in hkrati ves čas pred tabo ...”

(*Zloži pisma in mu jih vrne.*)

Punca se moti. Ti pa še bolj. To kar iščeš,
je dosegljivo in ti bo trkalo na vrata vesti,
dokler ne bo popustilo vseh dvajset ključavnic,
s katerimi si jih zaščitil.

DUŠJANTA: Ni res, Madavja!

(*Pade na kolena, si z rokami zakrije obraz, zadrhti.*)

MADAVJA (*priskoči, poklekne ob njem, ga objame čez rame*):

Prijatelj, kaj je narobe?

DUŠJANTA: A res ne vidiš?

MADAVJA: So stvari, ki ostanejo skrite celo dvornim norčkom.

DUŠJANTA: Če bi imel isto moč kot moj soimenjak v Kalidasovi
drami,

bi prepovedal praznovanje pomladi. Rožam bi prepovedal,
da zacvetijo, drevju, da se olista, pticam, da zmotijo mojo
žalost s petjem.

A sploh razumeš, kako jo pogrešam, kako me je sram,
da ji nisem verjel, ko me je poiskala? Kako me je sram,
da mora ta zlati otrok skupaj s kačo prosjačiti za preživetje,
medtem ko njegova mati ... Oh!

(*Si znova z rokami zakrije obraz, zadrhti.*)

MADAVJA: Dragi prijatelj, človek nikoli ni večji kot takrat,
ko prizna, da ga je sram. Znova si kralj.
In jaz se ti klanjam.

DUŠJANTA: Ne bodi smešen.

MADAVJA: Zakaj, bi Veličanstvo raje imelo dvornega norčka,
ki je smrtno resen?

DUŠJANTA: Vsaj za trenutek.

MADAVJA: Potem pa bom.

(Se tako poudarjeno zresni, da postane naravnost smešen.)

Veličanstvo, resno trdim z vso odgovornostjo človeka,
ki se zaveda resnosti položaja,
da za vašo žalost obstaja preprosto zdravilo.

(Dušjanta ga pogleda in se počasi nasmehne.)

Luči ugasnejo.

Sedmo dejanje

MADAVJA: Pa sva spet na poti. Precej manj neudobno kot na začetku: zdaj imava denar. Zdaj se voziva križem kražem po Indiji s taksijem. Kaj vse financira sveta voda reke Ganges! Seveda, če smo odkriti, in brez zamere, tale indijski ambassador ni ravno mercedes. In tudi če bi bil, so tukaj še indijske ceste, o katerih bom spregovoril obširneje, ko bom pisal spomine iz pekla. Kako se človek razvadi, a ne? In kako hitro tisto, kar bi nekoč veljalo za razkošje, postane samo še ena muka. Vsaj zame. Kajti moj prijatelj Dušjanta – oh, saj ne morem verjeti – je postal imun za neudobje, vročino, prah, komarje in bolečine. Pritožil se ne bi niti, če bi se nanj zvrnil utrujen slon. Oči mu žarijo kot še nikoli, in spet se je v njem prebudila obsedenost, s to razliko, da ji tokrat pravi ljubezen. In ne le ljubezen kot taka, ampak *prava* ljubezen! No, kdo sem jaz, da bi se z njim prepiral? Sicer pa ga predobro poznam. Vsaka njegova gorečnost je fanatična vnema, ki izgoreva v sebi, ker se ne more usmeriti. Dušjanta je skregan s seboj. Kako ne bi bil, ko pa ni samo eden, ampak dva. Prvi bi rad predaval,

rad bi bil dostojanstven in spoštovan akademik.
Drugi pa bi prvemu rad ugovarjal, se z njim prepiral,
ga postavljaj na laž. Prvi bi s palico tolkel po mizi,
presojal, obsojal, ocenjeval. Najbolj srečen je
v varnem krogu abstraktnih idej, ki jih je zmesil skupaj
iz drugih abstraktnih idej. Drugi pa bi rad plesal,
se požvižgal na mnenja, rad bi le bil, se igral.
Rad bi izkusil svet, ne predaval o njem. Rad bi živel.
Brez občutka dolžnosti. Takšen je moj prijatelj Dušjanta.
Povsem drugačen od mene, ki sem tako preprost,
da lahko ob lepem vremenu vidite skozme.
In še zmeraj sem dežurni krivec za vse ...
No, tamle prihaja, boste videli ...

(Dušjanta se približa s fotografijo v roki; zamaknjeno jo opazuje.)

DUŠJANTA *(kot da na glas razmišlja)*:

Gotovo mi je bog moje poti ni poslal zato,
da bi si poklanjala zlagane užitke, seksualne bonbončke,
ki se tako hitro zližejo in za njimi ostane okus po ničemer.
Gotovo je prišla v moje življenje zato,
da bi me povedla proti robu pečine,
s katere bi se pognal v globino – in vzplaval.
(Se zagleda v daljavo.) In zdaj je ni več.

MADAVJA *(se odkašlja, da bi ga opozoril nase)*:

Veličanstvo, vem, da mnenje vašega norčka ni kaj prida
pomembno.
Toda vseeno bi rekel, da bi lahko to, kar počenjava,
počela nekoliko bolj premišljeno.

DUŠJANTA: Kaj mi hočeš povedati?

MADAVJA: Nekje sem prebral, da krotilci kač v Indiji izumirajo.

Po nekaterih podatkih jih je samo še milijon.

DUŠJANTA: Se šališ?

MADAVJA: Ne. Samo milijon jih je. To pomeni, da bo praksa
čez dobrih sto, dvesto let izumrla.

DUŠJANTA: Presenetilo bi me, če bi rekel, da jih je tisoč!

MADAVJA: Tisoč je mogoče gurujev, ki niso šarlatani.

Se Veličanstvo spomni, kako težko in doslej nemogoče je bilo med njimi najti enega? Zamislite si, kako težko bo najti določeno osebo med milijonom krotilcev kač.

DUŠJANTA: Ta določena oseba je ženska, Madavja, in v košari ima skupaj s kačo otroka.

Kdor ju vidi, si ju zapomni za vedno.

MADAVJA: Jaz ju zanesljivo ne bom pozabil.

DUŠJANTA: Kako si ju mogel ... samo poslikati izza vogala?

Kako da nisi stopil k njej, jo povprašal, kako se je znašla v tem položaju?

MADAVJA: Veličanstvo, kako bi si dvorni norček drznil stopiti k ženski, ki jo je njegov kralj zavrnil, odslovil, ji obrnil hrbet – le kaj bi ji rekel?

Da ne prinaša nobenega upanja?

DUŠJANTA: Oh, Madavja, kaj mi je storiti?

(Se spusti na kolena, strmi v sliko.)

Vreden sem, da mi kobra zapiči strupene zobe naravnost v srce.

MADAVJA *(stopi k njemu in ga treplja pa ramenu):*

No, no. Kralj mora ustvarjati videz miru in zbranosti.

DUŠJANTA: Vse odkar sva se srečala, je delovala name kot luč: vodila me je in hkrati zavajala.

Zdaj sem končno nehal verjeti v odrešitev pri svojem modrecu.

Moram, moram se strinjati z njo, da moj cilj ni učitelj izpred petih let. Moj cilj je Bog.

Ki je v meni. Ki sem jaz.

MADAVJA *(odigrano obstrmi):*

Namerava kralj spremeniti priimek?!

DUŠJANTA: Oprati si moram od sveta umazano dušo,

sem ji rekel takoj na začetku. Si znova napolniti življenjski akumulator. Madavja, vse tiste slaboumne metafore imajo v sebi grozljivo mero resnice.

Moram, moram izklesati podobo boga iz tega človeškega štora, kajti čas mineva, sonce zahaja, kmalu bo noč in potem bo prepozno.

MADAVJA: To pa je tudi razlog, zakaj si želim, da mi Veličanstvo prisluhne.

DUŠJANTA (*se zastrmi v sliko*): Oh, s prepotenimi prsti sem ji umazal prelepi obraz! Zakaj moram uničiti najlepše, kar so mi kdaj poklonili bogovi?

MADAVJA: Veličanstvo, samo slika je.

DUŠJANTA: V spominu nosim tisoč njenih nasmehov, tisoč njenih pogledov, tisoč njenih obrazov. In vsi se zlivajo v eno samo željo: da bi jo našel in bi skupaj vzgojila najinega sina v človeka, kakršen si je njegov oče prizadeval postati, pa mu to ni uspelo. Ona je bila ves čas tisto, kar sem iskal. Zakaj vem to šele zdaj, ko je ni?

MADAVJA: Si Veličanstvo upa pomisliti na možnost, da Šakuntala po vseh krivicah, ki so se ji zgodile, ne bo hotela vzgajati otroka skupaj z očetom, ki je ves čas trdil, da to ni?

DUŠJANTA: Kaj bom sploh še počel na svetu, če se to res zgodi?

MADAVJA: Oh, gotovo je kje na svetu vas, v kateri ste lahko predsednik krajevne skupnosti. Gotovo je kje manjše mesto, v katerem ste lahko župan.

DUŠJANTA: Potem bo želja, da najdem smisel v življenju, postala nevzdržna.

MADAVJA: Brez zamere, ampak ne vem, če je to najbolj pametno. Zakaj bi se udinjali temu strašnemu ognju v sebi, ki vas kar naprej meče v neke obrobne pokrajine, v neke pustinje duha, v katerih se bijejo bitke za zelo skromne zmage: za razumevanje samega sebe, za slutnjo nekega transcendentnega smisla, ki morda *je* ali *ni* navzoč za praznino veselja?

DUŠJANTA: Včasih se vprašam, ali nisi ti kralj in jaz dvorni norček.

MADAVJA: Mogoče sva oba oboje. čeprav ta trenutek bolj norčka kot kralja. Kajti to, kar počenjava, ne pelje nikamor.

DUŠJANTA: Kaj predlagaš?

MADAVJA: Kje sva videla največ krotilcev kač?

V bližini templjev. Kdaj? V času verskih praznikov.
Gotovo je na internetu seznam teh praznikov,
in seznam lokacij. Ko jih najdeva, najameva deset
detektivov, jih razpošljeva po Indiji,
se zlekneva v senco in počakava na klic.

DUŠJANTA: Sherlock Holmes išče Šakuntalo?

MADAVJA: In kaj je narobe s tem?

DUŠJANTA: Ne bom iskal svoje ljubezni, kaj šele sina,
s pomočjo detektivov. Zaupal bom intuiciji in usodi.
Nekega dne bom nekje zaslišal mili zvok glinene ptice,
in takrat bom vedel, da se mi je začelo življenje.

MADAVJA: In kaj bova počela med tem?

DUŠJANTA: Iskala naprej. Od templja do templja,
kot si predlagal.

MADAVJA: Se Veličanstvo zaveda, koliko je v Indiji templjev?
In da je lahko Šakuntala korak pred nama ali za nama?
Verjetnost, da se znajdemo pred istim templjem v istem
trenutku,
je ena proti deset milijonov.

DUŠJANTA: So tudi naključja, Madavja.

In če že ponavlja zgodbo iz drame, ki je stara dva tisoč let,
sva upravičena do enakega števila naključij
kot izvorna junaka.

MADAVJA: Tam je preveč naključij, in tam so posredi bogovi.

Ti so dandanes precej manj uspešni, kot so bili v davnih časih.
Sploh pa, če bi nama hoteli pomagati, bi že kaj naredili.

DUŠJANTA: Madavja, vrni se k svojemu poslu.

Jaz sem storil napako, jaz jo hočem popraviti,
jaz sem tisti, ki se ne morem, ne smem izogniti
svojim dolžnostim. Ti si svoboden.

MADAVJA: Moja svoboda je v tem, da vam služim, Veličanstvo;
pa tudi v tem, da potečnarim, kadar vas
zapusti zdrav razum.

DUŠJANTA: Če bi zdrav razum prevladal povsod,
se ne bi nikdar zaljubili, nikdar imeli otrok;
človeška vrsta bi izumrla. Ostani z mano, če hočeš,
vendar nehaj tečnariti.

MADAVJA: Zakaj bi človek nehal početi prav tisto,
kar ga najbolj zabava? In tudi odšel ne bom,
ostal bom s tabo, da vidim, kako se bo
zgodba končala.

DUŠJANTA: Tako kot v Kalidasovi drami: srečno.

MADAVJA: Ni nujno: srečne konce so si prilastile španske
nadaljevanke.

Najbrž ne mislite, da nastopava v melodrami.

DUŠJANTA: Še manj v tragediji, Madavja; tudi njim je čas
potekel.

Problem je, da ne nastopava, in da je vse,
kar se dogaja, resnično.

MADAVJA: A res? Moram se potegniti za uho. *(Se potegne za
uho.)*

Mogoče res. Ampak tudi v sanjah je bolečina lahko bolečina.
Nagibam se k mnenju, da je vse to del
tvoje igre "Predstavljam si". Ta igra naju je
tako prevzela, da ne znava ločiti
sanj od resničnosti.

DUŠJANTA: Mogoče ...

MADAVJA: Zakaj si potem predstavljava,
da bova vsak hip za vogalom zaslišala mili zvok
glinene ptice in sladki glas
izgubljene Šakuntale?

DUŠJANTA: Ne vem.

MADAVJA: Nimava kaj izgubiti. Zapriva oči
in poskusiva.

*(Zapreta oči in si "predstavljata". Za odrom zaslišimo zvok
glinene piščalke in Šakuntalin glas, ki poje otožno pesem.
Dušjanta in Madavja odpreta oči in se osupla spogledata.
Pesem še nekaj časa. Potem utihne.)*

DUŠJANTA: Bi mi storil uslugo, Madavja? Pripelji mi zaušnico.

MADAVJA: Pod pogojem, da mi v istem trenutku
Enako močno pripelješ ti.

(Se obrneta in drug drugemu primažeta klofuto.)

DUŠJANTA: Vse kaže, da ne sanjava.

MADAVJA (*si drgne obraz*): Občutek mi pravi, da se ne motiš.

DUŠJANTA: Stori mi še eno uslugo, Madavja.

Stopi za vogal in preveri, ali boš tam zagledal,
kar bi po najinem občutku moral videti.

MADAVJA: In če bom videl, kar bi moral zagledati?

DUŠJANTA: Potem mi pripelji ženo in sina,
da se jima iz srca opravičim.

*(Madavja izgine za odrom. Dušjanta se spusti na kolena,
dvigne roke proti nebu, moli. Potem vstane.)*

DUŠJANTA: Why does my arm throb? I desire no one.

I am alone and said: my joys have left me.

*(Madavja se vrne: mračen, negotov, zaskrbljen. Dušjanta ga
gleda.)*

DUŠJANTA: Povej naravnost.

MADAVJA: Novice niso najboljše. Ima Veličanstvo v sebi
dovolj moči, da prenese najhujše?

DUŠJANTA: Noče me videti.

MADAVJA: Veliko hujše, dragi prijatelj, in sploh ne vem,
ali ti upam povedati.

DUŠJANTA: O stvareh, ki zadevajo mene,
nimaš pravice molčati.

MADAVJA: Tvoje najdražje bitje, tvoj sin, ki si ga videl
samo na sliki, ni več med nami.

Pičila ga je kobra, s katero ga je njegova mati
v košari nosila okrog.

DUŠJANTA (*ko si opomore od prvega šoka*):

Saj sem vedel, oh, saj sem vedel, da tega ne bi smela početi!

Kaj le ji je padlo na pamet, ženski neumni ...

Oh, saj ne morem verjeti!

(Se zgrudi na kolena.)

MADAVJA: Veličanstvo ...

DUŠJANTA: Pri miru me pusti, Madavja, ker hočem
tudi sam umreti.

MADAVJA: Kot razsvetljeni človek –

DUŠJANTA: K vragu z razsvetljenjem! Prav si imel.

V resnici sem si vedno želel samo to, kar sem zdaj izgubil.
Naj kobra ubije še mene.

(V ozadju se pojavi Šakuntala. Madavja jo vidi, Dušjanta ne.)

MADAVJA: Še vedno je tukaj Šakuntala,
ki te potrebuje bolj kot kdaj koli ...

DUŠJANTA: Kaj mi lahko pomeni, zdaj ko ni več otroka,
ki je osmisllil najino zvezo? Preveč bi me spominjala nanj,
oba bi bila nesrečna.

(Šakuntala skloni glavo in se umakne.)

MADAVJA: Bojim se, da bo Veličanstvo imelo priložnost
obžalovati prenagle besede.

DUŠJANTA *(se dvigne na noge)*: Obžalovati, da ...

Obžalovati vse napake, ki jih je človek sposoben
storiti v kratkem življenju, vse neumne misli,
ki jih je sposoben razglasiti za večne resnice,
vse poteze, v katerih je sposoben videti
sadove svoje duhovne zrelosti –

MADAVJA: Od katerih bi poteza, ki jo imate v mislih,
bila še najbolj nezrela.

DUŠJANTA: Kaj pa ti veš, Madavja? Kaj pa ti veš,
ki nisi nikdar doživel velike, neskončne ljubezni?
Kaj pa ti veš, kakšno protislovje občutkov je to;
kako nisi nič več kot zamašek na razburkanem morju,
zdaj vržen sem, zdaj vržen tja, samemu sebi v obraz,
in v oči, in v zobe.

MADAVJA: Res je, vse to mi je tuje ...

DUŠJANTA: Madavja, pojdi, povej ji, da ji odpuščam,
ker je mojega sina nosila okrog skupaj s kačo;
povej ji, da ne morem živeti brez nje;

samo skupaj si bova lahko odpustila neumnosti,
ki sva jih zagrešila.

(Madavja odide. Dušjanta se znova spusti na kolena.)

O moj Bog. Kaj se dogaja?

(Madavja se vrne, mračen, negotov, šokiran. Dušjanta ga gleda.)

MADAVJA: Veličanstvo, zgodilo se je nekaj,
česar ne boste verjeli. Šakuntala, ki je očitno
slišala vaše besede, da vam ne more pomeniti nič,
zdaj ko ni več otroka, si je v napadu obupa
stisnila kobra k srcu in od njenega pika umrla.

DUŠJANTA *(se dvigne na noge)*:

Potem je konec. Potem moram to kačo prijeti za vrat
In si jo sgtisniti k srcu.

(Odide.)

MADAVJA *(za njim)*: Veličanstvo, ne ...

(Ostane na mestu. Se spusti na kolena. Sproži se zaključna glasba. Madavja vstane. Glasba se umiri, ostane v ozadju.)

MADAVJA: Ta pradavna zgodba bi morala po pravilih
sanskrske drame imeti srečen konec. Toda kamor koli
pridemo Evropejci, povsod prinesemo s seboj svoje zgodbe,
ki prevladajo, zatrejo domače. Verjetno ne bom nikoli vedel,
kako velika je moja krivda pri tem, da se klasična
indijska drama končuje s shakespearijanskim nesporazumom.
Šakuntala je hotela vedeti, ali bi jo Dušjanta ljubil tudi,
če ne bi bilo otroka. Nagovorila me je, naj mu povem,
da je otroka pičila kača. Ko je slišala, da mu brez otroka
ne pomeni nič, je v neobvladljivem obupu
sama objela kačo in od njenega pika umrla.

Nakar je od kačjega pika umrl še Dušjanta. Živ je ostal samo otrok.

(Premor.) Kako neumne so pravzaprav vse velike tragedije. A ne? Človek skoraj ne more verjeti!

Nočem biti pametnejši od tistih, ki so pametnejši od mene, ampak zdi se mi, da bi lahko bilo drugače.

Mogoče bo mali Dušjanta, kajti takšno ime mu je dala mati, nekoč sprevidel, da živimo pod enim nebom

in je svet tako majhen, da so razlike med nami manj pomembne,

kot je pomemben prhljaj na glavi navadne bolhe.

Nisem računal na to, da bom moral skrbeti za dojenčka,

ki je preživel smrt neumni strasti predanih staršev.

Toda kdo bo skrbel zanj, če ne jaz? Človek nikoli ne ve:

mogoče me bo kaj naučil.

(Zaključna glasba se iz ozadja vrne v ospredje. Madavja pobere nahrbtnik in odide. Na platnu vidimo, kako si položi dojenčka na rame in se odpravi po cesti. Luči počasi temnijo, Glasba še, potem tišina.)